

UČITELJSKI T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VII. V Ljubljani 15. novembra 1867. List 22.

Učiteljski zbor v Moravčah.

Iz Krašnje.

Hvale vredni, pa tudi blagi so nameni, ki se z učiteljskimi zbori zahtevajo. Z njimi silijo se bolj vnemarni učitelji, čitati knjige, posebno šolstvo zadevajoče, in premišljevati jim dane naloge; taki zbori služijo vestnim, svojega poklica zavednim se učiteljem v veselje in kratkočasno vadbo, sploh pa bistrijo um, množe in zvišujejo potrebna znanja, ter pomagajo učitelju do tiste stopnje vednosti in izobraženosti, na kateri stoječ je učitelj popolnoma zmožen, da mladosti vcepi v spomin in srcé vse tiste nauke in znanja, s katerimi oborožena in stopivša v javno življenje bo toliko lože svoj časni in večni blagor izgotovljala in izverševala. Poleg tega se pa učiteljem še nek drug namen pri taki priložnosti tako rekoč sam po sebi ponuja, in ta je boljše spoznanje in tesnejša prijateljska zveza učiteljev med sabo. Opira se ta zveza na resnico, da pravo prijateljstvo časno življenje slajša, in da senčno stran zemeljskega bivanja človek vse lože nosi in terpi, ako križe in nadloge, ki ga tarejo, sočutnemu prijateljskemu srcu potoži. Da se tudi ta namen pri učiteljskih zborih bolj ali manj doseže, ali saj doseči zamore, je brez dvombe in gotovo ne na škodo učiteljev. Tak zbor smo imeli 16. oktobra letošnjega leta v Moravčah.

Ako pa tù tega zborovanja omenjam, ne mislim nikakor obravnavanja njegovega kritično pretresovati, timveč edino le objaviti sad, kateri se je v tem zboru vsled danih nalog prikazal, pustivši „Tovaruš“ opazke, ako so ktere potrebne, pri-
staviti.

Ena iz med danih nalog, da kar pričnem, se je glasila: Sostavi naj se popolni dnevni red, po katerem naj bi se na tanko ravnal vsaki učitelj, da bi tako v cerkveni in deržavni zadevi izverstno zadostoval svojemu imenitnemu poklicu.

Ta reč se je rešila v splošnem oziru, in zopet posebej z natanknim odkazovanjem poti, po kateri naj učitelj od jutra do večera hodi.

Zvezde, slišali smo v zboru brati, tékajo svoja pota gori v neizmernih podnebnih prostorih, in to ven in ven o nejenljivem, naj lepšem redu; zvezde nam služijo tedaj v izgled lepega reda; té naj zato pa tudi posnemamo, in to toliko bolj, ker red sme se pač po pravici imenovati duša vseh opravil. Brez reda se opravila ne morejo lahko tako, kakor bi se mogle, dobro in prav opravljati in izveršiti. Red, po katerem naj človek svoja vsakdanja opravila opravlja, je pa še pred drugim učitelju potreben, kajti svete in imenitne so dolžnosti, ktere ima on do cerkve in deržave, in le, če se bo deržal dobrega dnevnega reda, bo tudi toliko lože in boljše zahtevam obojne strani zadostoval. Zdaj pa nasledje dnevni red posebej, kteri natankno odkazuje pot, ki naj jo hodijo učitelji. Pa ta red se le malo loči od unega, ktereга je „Tovars“ že v svojem 19. listu priobčil, in ker se bistveno popolnoma s tem strinja, opustim tu njegovo priobčenje. In tako se prestopim k vprašanju, ki se glasi:

Ali se more in mora že v ljudski šoli mladost djansko vzrejevati, t. j. da se vedno tako napeljuje, da ji pozneja leta ta šolski poduk tudi djansko koristi; in kako naj se to pri posamnih naukih izveršuje? To vprašanje bilo je tako le rešeno:

Šola je zavod, kjer se človek pripravlja za djansko življenje; ona mora njegove različne zapopadke ali razumke jasnititi in množiti in vse njegove dušne moči razvijati, da bo ko človek mogel z njimi služiti in koristiti drugim in sebi. Šola naj se ozira na okoliščine in potrebe ljudstva, za ktero je osnovana. Ni eno in tisto, da se le uči ta ali uni nauk, timveč treba je, da se uči to, kar bo učencu v resnici koristilo, kar ga po naravni in nar boljji poti izobražuje in razvija.

V šoli se morajo cepiti mladini žlahtne mladike spoznanja božjega in svetne omike, ker se ravno v šoli pripravlja razvijalni um in mehko sercé za nebeške in zemeljske znanosti, da človek doseže svoj dvojni namen za nebesa, našo večno do-

movino, in za zemljo, našo začasno domovino v tem kratkem življenji.

Sola stavi podlago za daljno lastno izobraževanje človeka, za katero izobraževanje se nam na roko in v roko dajejo ter ponujajo tudi knjige, iz katerih bi naj si nabiral med nebeških in posvetnih znanost šoli že odrastli mladeneč, bi naj si nabirala ga šoli že odrastla devica; šolsko podučevanje mora sploh takošno biti, kakoršno je potrebno, da je tvarine njegove navzela se mladost po svojem izstopu iz šole toliko, da je zmožna, v spomin in serce vtisnjene nauke djansko izpeljevati, ker brez prida in vspcha bi bil nauk, ki bi človeku ne služil v telesni in duševni blagor.

Ljudska šola je vklad, podlaga občnega blagostanja vsake dežele. Ona pa mora biti tako osnovana, da vsaki učenec, ki je pridno v šolo hodil in jo hvale vredno doveršil, zna brati, pisati, številiti, da vé kolikor toliko od zemljepisja, zgodovine in naravoznanstva, in da se je tudi djansko vadil kmetijstva, vinoreje, sviloreje in sadjereje.

Hoče torej učitelj, da mladini šolski poduk tudi pozneja leta koristi, naj ima vedno pred očmi vodilo, ki se glasi: „Pri vsaki reči misli na konec“, to je, kaj vse pozneje iz tega ali unega pride, kam pelje ali prepelje ta in uaa pot, sploh, kakšen sad rodi to, kakšen pa uno seme. Učitelj naj tedaj pri posamnih naukih tako podučuje, da njegovo podučevanje zares djansko koristi. On naj:

1. svoje učence podučuje za življenje, ne pa za šolo. Poduk mora buditi življenje in delati za življenje. Zarad tega mora učitelj tudi vediti, kaj je življenje in česa potrebuje življenje; on mora primerno in združeno buditi in gojiti moči dušne in telesne, ter učencem pripravljati pot do srečne prihodnosti v duševnem in telesnem oziru.

2. Učitelj naj napeljuje učence tako, da jih res kaj nauči; njegova skerb ne sme biti le ta, koliko da uči, temuč skerbeti mora, da se nauk v glavo in serce globoko vtiskuje. On naj tedaj ne gleda toliko na to, koliko bo učil, timveč na to, da učenci vsaki nauk dobro prebavijo, da si z njim nabirajo potrebnih in koristnih, podučnih tvarin, in da se jih tudi zavedajo.

3. Da bodo mladini šolski nauki tudi pozneja leta koristili, na priliko branje, je treba, da je tudi učitelj pazljiv pri branji; on mora biti sam pregret s tem, s čimur ogreva mla-

dino, pazi naj, ali in kako da mladina to razumeva, kar bere, in naj zato še posebno gleda, da otroci počasi, pazno in s premislitkom beró. Tudi naj učitelj učence popraša, kaj da so brali; naj jim razlaga, kar jim je nerazumljivega; naj jim odkazuje v posnemanje lepe izgleda; naj jih navdaja s strahom pred hudobnim djanjem, in naj jim sploh razlaga in kaže, kako naj si prebrano o danih okoliščinah v prid obračajo.

4. Številjenje naj napeljuje učence k varénosti, pridnosti in natančnosti, torej naj učitelj otrokom kaže, kako da ta, kateri dobro vse izštevili, lahko vé, koliko mu kaka reč nese, koliko mu stroškov napravlja, potem takem koliko ima pri nji dobička, ali pa zgube; kakor tudi, kako da naj zarad tega zanaprej ravná in skerbi, da bo zgubo odstranil, dobiček pa si zagotovil, ali pa še zvišal. Jemlje naj učitelj dotične naloge naj poprej iz otroškega okrožja, potem pa naj uri otroke če dalje bolj tudi v nalogah, ktere navadno v vsakdanje življenje na kmetih spadajo. — Pri pisanji naj vadi učitelj mladost reda in snažnosti; njegova prva skerb pa naj mu bo ta, da uri otroke v spisovanji in v sestavi vseh takih spisij, ktera so v življenji pred drugim navadna in potrebna. V eni ko drugi podučni tvarini pa naj učitelj izgleda, s kterimi nauk pojasnuje in ga šolski mladini mikavnega dela, jemlje, kolikor je le mogoče, iz navadnega življenja.

5. Vse podučevanje naj učitelj stavi na podlago materne jezika, ker šola brez národnega duha in v ptujem jeziku je svetilnica brez olja; iz take ne svéti luč prave omike, še manj pa upanje za boljšo prihodnost in djansko korist odrastli šolski mladosti.

6. Da bo šolski poduk tim bolj djansko koristil, je neobhodno potrebno, da se vtiskuje v spomin in serce otrokom resnica, da nismo samo za ta svet, ampak še posebno za nebesa vstvarjeni, da je v nebesih Bog, kateri vse vidi, vse slíši in bo nas tudi sodil po našem djanji in nehanji, kakor neskončno pravični sodnik; tudi naj se v keršanski ljubezni in poterpežljivosti s primernimi še drugimi sredstvi vplenujejo otroška serca in njih um, in to toliko bolj, ker le po takem načinu se smé upati, da bo otrok sledil podučevanju z veseljem in radovoljnim sercem, ter si tisto prisojeval v prihodnjo lastno porabo, pa tudi v svojo srečo.

Potem je prišlo na versto vprašanje, ki se glasi: Kdaj, koliko in ktere dogodbe v življenji, ki jih otroci vidijo v šoli in zunaj šole, naj se tudi v šoli obdelujejo, ali pri vzrejevanji porabljujejo? Rešeno je bilo takole:

„Besede ginejo, izgledi pa vlečejo“, je znan in star pregovor; izgledi pa so dobri in slabi, hvale vredni in pohujšljivi. Ta različnost izgledov pa je ravno v zadevi šole zanimiva, in sicer zelo zanimiva, kajti znano je, kako radi da otroci to, kar vidijo, posnemajo, torej kako lahko da se ravno po napačnih izgledih v otrocih pokvari to, kar je šola dobrega v njih sercu vcepila in zasadila, pa tudi kako napake s pomočjo posebnih pripetljejev popravijo in odstranijo. Ako pa se to prevdari, se mora spoznati, da je gotovo dobro in tudi dolžnost učiteljeva, da ne prezira dogodeb, ktere otroci v šoli in zunaj šole vidijo, naj so že tiste budivne ali pa kvarivne.

Učitelj, kteremu je v resnici na pravem blagru šolske mladine kaj ležeče, bo tedaj vse take prigodbe, ktere so otroci v šoli ali zunaj šole vidili, takrat porabil v nauk, ter jih pri poučevanju obdeloval, kedar koli bi se bilo bati, da bi se znali otroci nad tem, kar so vidili ali slišali, bolj ali manj pohujšati, kakor tudi takrat, kedar je po takih dogodbah učitelju priložnost dana, otroke k pridnosti in delavnosti spodbadati, jim ljubezen do šole in učenja buditi, ali sploh njih serca za kaj dobrega, navnega, čednostnega ogrevati in vnemati. S tem je pa tudi že odgovor na vprašanje dan: ktere dogodbe da naj se v šoli porabljujejo in obdelavajo? Brez dvombe tiste, ktere bi znale, ako bi se prezerle, v škodo in kvar otroku služiti, ali pa tudi take, pri kterih, ako bi se zamolčale, bi se priložnost ponemarila, mladost o tem ali drugem dobrem spešnejše vterdovati.

Da pa pri takem obdelovanji ne bo učitelj kako zabredel, z neprevidnem govorjenjem sam otrok pohujšal, ali njih dolžno spoštovanje do staršev in drugih kako podkopoval in manjšal; naj omenjene prigodbe prav previdno in modro rabi in obdeluje.

Večkrat se zgodi v življenji, da se sosedje, ali celó starši šolskih otrok očitno kregajo, zmérjajo, ali celó tergajo i. t. d., kar vse otroci vidijo in slišijo. Pripéti se tudi, da se šolarji med sabo stergajo, kamnjajo i. t. d.; to pa večkrat iz nevošljivosti, ker so bili eni pohvaljeni, drugi pa ne, ali so bili pa celó kaznovani.

V takih okoliščinah bo modri učitelj z vso previdnostjo pojasnoval škodo jeze v zadevi zdravja, prijateljstva in časno srečnega in zadovoljnega življenja, bo sicer spoznaval, da je človek slab in k hudemu nagnjen, pa bo tudi dolžnost skazoval, ravno zavoljo tega paziti nad sabo in se zmagovati; bo pojasnoval nespamet in gerdobijo nevošljivosti, pa tudi z ozirom na Boga in zveličanje hudobijo nevošljivosti in nevarnost; oboje pa bo kazal ko reči, ktere so greh, Bogu zato zoperne in človeku v pogubo.

Tako in enako naj učitelj dogodbe iz življenja, dogodbe, ktere šolarji sami vidijo in slišijo in se prezirati ne smejo, med poučevanjem v šoli rabi in obdeluje, vselej pa prav previdno in tako, da bojo otroci od hudega odvrčevani, k dobremu pa spodbodeni, pa ne tako, da bi pri takem vzrejevanji kaka druga dolžnost, ki jih otroci imajo, škodo terpela. (Konec prih.)

Ljudski pregovori v šoli.

Spisal Fr. Govekar.

Pregovor je zerkalo ljudskega razuma. Ljudstvo jih sploh čisla zavoljo tega, ker so stari in ker imajo sploh veliko jedra v sebi. Pregovori so se posneli naj več iz družinskega življenja in po ljudskih šegah. Kakor postava ne dela razločka, tako tudi pregovor nikomur ne prizanaša. Pregovor se ozira na vsaki stan in na vsako stvar, ter pretresa sploh vsa človeška dela kratko, pa dobro, ojstro, zabavljivo, pošteno in na tanko, ne oziraje se na osebo, ne na stvar. Pregovor zahteva vedno in povsod le pravičo in resnico. V ponižni obleki in priprosti podobi predstavlja sicer dobro in pravo, pa tudi hudobijo in greh ojstro in pravično graja. Dostikrat ne premore vsa učenost toliko, kakor kak jedernat bister in čist pregovor. Pregovor tudi nikogar ne draži, timveč oživlja bistrournost, vadi razum in razveseljuje serce, in človeka sploh oživlja. Pregovor je vedno in povsod naš zvest in vesel spremljevalec, ter nas ne zapuša ne v veselji, ne v žalosti.

Mikavni so pregovori sicer sploh za vsakega človeka, toljko bolj pa za učence; toda učitelj ne sme pozabiti, da so pregovori v govorjenji to, kar je sol ali dišava v jedi; skerbi naj, da pregovor ne zgubi svoje vrednosti. S pregovori more